

SPISY III

**DRAMA, ROMÁN
A FEJETONY**

S P I S Y

FRANTIŠEK GELLNER – SPISY III

František

GELLNER

**DRAMA, ROMÁN,
A FEJETONY**

2011

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakém-koliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého tex-tu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

© *Carpe diem*, 2011

Editor © *Michal Huvar*, 2011

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-87195-23-9

Drama

Přístav manželství

PŘÍSTAV MANŽELSTVÍ

OSOBY:

Štěpán Karbuský

Dr. Václav Borek, advokátní koncipient

Neradil, gymnasijsní suplent

Holeš, obchodník mýdlem

Holešová, jeho žena

Žany, jejich dcera

Gaston Romuald Maria Bejček, právník a básník

Hostinský

Děj se odehrává v malém městě jihočeském.

1. jednání

(Hospoda, vpředu jeden, vzadu dva stoly. Vzadu vchod z ulice, vpravo z výčepu. Na stěně soška Žižkova a obrazy císaře a Karla Havlíčka. U předního stolu večeří koncipient dr. Václav Borek.)

Borek (odstrčí prázdný talíř): Jak to, že tu ještě dnes nikdo není?

Hostinský: Vždyť není ani půl osmé, pane doktore.

Borek: Bože, bože – člověk neví, jak by čas zabil...

Hostinský: Co dělat, páni už brzy přijdou. V létě se to vždy pomalu schází.

Borek: Je to pitomý život. (Odplivne si.)

Hostinský: To jste se jistě na dnešek špatně vyspal, že jste tak mrzutý.

Borek: Vyspal jsem se docela dobře. Když člověk vypije na noc osm piv a čtyři hodiny hraje v karty, zpitomí, že spí jako dřevo. Je to bída!

Hostinský: Nevím, proč si stále stěžujete, pane doktore, přece se vám docela dobře daří. Plat vám jde a práci nemáte taky tak zlou. – Abych nezapomněl, chtěl jsem se vás zeptat, zdali jste již podal odvolání stran mé stoky?

Borek: Budte tak laskav a dejte mi teď s těmi věcmi pokoj. Mám toho za celý den dost. Copak je mi do vaší stoky? Kdyby tekla vám i vašemu sousedu po hřbetě, ještě mě to nezajímá. V kanceláři se o takové daremnosti starám, jsem za tu zbytečnou práci placen, ale teď mi dejte svatý pokoj!

Hostinský: Proč pak se hned zlobíte, pane doktore? Nebyl bych vás obtěžoval, kdybych byl věděl, že je vám to proti mysli.

Borek: Nic se nestalo. *(Dopije pivo.)* Dejte mi ještě jednu! *(Hostinský odejde do výčepu. Dveřmi z ulice vstoupí Štěpán Karbuský. Jde k Borkovi a dá mu ruku na rameno.)*

Karbuský: Václave, jak se máš?

Borek: Karbuský!

Karbuský: Divíš se, co?

Borek: Kde se tu bereš? *(Obejmou se.)*

Karbuský: Cesty prožitelnosti jsou nevyzpytatelné.

Borek: To bych se byl spíš smrti nadál, nežli že tě ještě jednou uvidím. A k tomu zde, v tomhle hnízdě. Odlož *(pomáhá mu ze svrchníku)* a přisedni ke mně!

Karbuský: A co ty pořád děláš?

Borek: Hanba mluvit! Jsem tak rád, že jsi tu. To mi bude zase veselo. *(Hostinský přinese Borkovi pivo.)* Pane hostinský, ještě jednu. Počkejte! *(Ke Karbuskému.)* Nechtěl bys něco jíst? Budeš mít přece hlad?

Karbuský: Děkuju, jsem již po večeři. *(Hostinský odejde a za chvíli se vrátí s pivem.)*

Borek: Teď mi pověz, kde jsi se tu vzal? Nebo jsi přišel skutečně jenom mne navštívit? Takovou něžnost bych nikdy od tebe nebyl čekal.

Karbuský: Nemám ve zvyku, abych obtěžoval své přátele. Mám tu zaměstnání.

Borek: Tady? Jakou pak práci bys mohl tady mít? – A pravda, přijel sem dnes cirkus. Poslyš, člověče, nestal jsi se naposled krasojedcem?

Karbuský: Příteli, nehádej tak nejnepě. Je to dokonce jednoduché: Mám tu místo domácího učitele.

Borek: Aby se všemohoucí bůh smiloval nad nešťastníkem, který se ti dostal do spárů! Div se smíchem nezalknu, vzpomenu-li si na tvou učitelskou činnost za oněch veselých dob, kdy jsme spolu žili a pili. Všemmu možnému jsi učil, o čem jsi neměl ponětí.

Karbuský: Komu dá pánbůh úrad, tomu dá i rozum.

Borek: Rozum... Ale to, čemu obyčejně lidé říkají rozum, to ty nemáš. Prosím tě, řekni mi, kdo je tvůj nynější svěřenec, abych mohl nad ním zaplakat.

Karbuský: Mladý Hytr. Co dodělal teď gymnasium. Připravuji ho k přijímací zkoušce na techniku.

Borek: Vidíš, hochu, nikdy jsem ti nevykládal ve zlé, když jsi vodil lidi za nos. Ale že nešetříš ani rodin svých přátel, to není v pořádku. A starší bratr tvého nešťastného žáka, Vašek Hytr, byl přece naším dobrým přítelem.

Karbuský: Pravda, a proto mne taky doporučil svým rodičům.

Borek: Jsi přece právník a čerta rozumíš technice!

Karbuský: Jenom ne tak zhurta! Je vidět, že jsi se o osudy svého starého přítele pramálo staral. Právníkem už nejsem dávno, poslední čas jsem na technice.

Borek: Tak? To jsem ovšem nevěděl. Ostatně, u tebe je to jedno, kde jsi zapsán, neděláš beztak nic.

Karbuský: Snad mi nechceš na stará kolena dělat kázání?

Borek: Ale kde! – Tedy třetí fakultu už probíráš... No, bereš to důkladně.

Karbuský: Ba že, za tolik let člověk ledaco prodělá! Zkušeností i dluhů dost, jenom diplom žádný.

Borek: Jsi asi ve velmi důvěrných stycích s Hytrem, že ti zaopatřil místo u své rodiny?

Karbuský: V důvěrných stycích? To zrovna ne. Ale jsem s ním zadobře. Vypůjčuju si od něho tu a tam. To bys viděl, jak se chudák tváří, kdy tahá peníze z tobolky! Jako by se napil octa. Celkem mnoho nepůjčí, takhle zlatku. Říká, že to dělá ze zásady.

Borek: Možná, že si tuto zásadu pořídil jen k vůli tobě. Dokonce tě poslal snad sem, aby se tě zbavil.

Karbuský: Nevím, ale je to hodný hoch, nerad bych mu křivdil. Před třemi dny jsem se s ním setkal. Neměl jsem na oběd. Mohl bys mi půjčit, pravím. A on mi povídá: Příteli, měl bych něco pro tebe. Mohl bys učit mého mladšího bratra. Tolik přece umíš, aby kluk nepropadl. Prázdniny jsou přede dveřmi, rodiče se sestrou odjedou už brzy na letní byt, budeš bydlet sám s bratrem, budeš mít u nás celé zaopatření, a co se platu týče, můj otec není skrblik. Setkáš se taky u nás se svými starými přáteli, Borkem a Neradilem. Dal mi de-sítku na cestu a jel jsem.

Borek: Mluvil jsi už s Neradilem?

Karbuský: Ne, ale u Hytrů mi řekli, že býváte v této hospodě večer co večer.

Borek: Já málokdy vynechám, ale Neradil sem někdy nepříjde celý týden. Říká, že tu není možno pro kouř sedět.

Karbuský: Ale tobě je stále dobře, jak je vidět.

Borek: Zuby mně nebolí a psotník také nemám. Ale žeru se hrozně.

Karbuský: Co tě trápí?

Borek: Mám zlost sám na sebe, že už k ničemu nejsem, že tu tak hniju. Hrozná prázdnota! A pomyslím-li si, že to půjde tak dál, dál, roky, desetiletí a snad až do skonání...

Karbuský: Začni tedy něco jiného!

Borek: Kdybych mohl! Nemám už vůbec žádnou vůli. Přemýšlím někdy půl hodiny, na které straně bych si měl namazat krajíc chleba.

Karbuský: Vezmi si dovolenou a jdi na cesty!

Borek: To se ti lehkou řekne. Co chceš počít se čtrnácti dny dovolené? Mám projet kus světa, abych mohl říci, že jsem tam byl? Na to jsem příliš málo ješitný. A od ostatek vypadá to tady za humny zrovna tak, jako někde u Norimberka. A lidi jsou tam stejní jako tady a stejně protivní. Takhle do Afriky... Prozatím čtu jen cestopisy. A dál se asi sotva dostanu.

Karbuský: Přijmi někde jině místo.

Borek: To bych si vybral! Místo do hospody k „Zelenému věnci“ chodil bych do hospody k „Zelenému slunci“. Nic víc by se tím nezměnilo.

Karbuský: Pokud to vydržíš, není ti ještě tak zle. Upřímně ti řeknu: Nedělej si velké naděje. Člověk se vždycky zklame. Mnoho si nelze vybrat. (Vstoupí Bejček.)

Borek (představuje): Přítel Bejček, jediný a největší básník, který se v našem městě zrodil. Svého řemesla právník. – Karbuský, můj starý dobrý přítel, toho času domácí učitel u Hytrů.

Bejček: Těší mne.

Karbuský: Rovněž.

Borek (k Bejčkovi): Neviděl jste Neradila?

Bejček: Právě jsem s ním mluvil. Je na chodníku.

Borek (ke Karbuskému): Počkej, půjdu mu oznámiti, že jsi tu. Ten se podiví! (Borek odejde.)

Karbuský: Schází se tu pěkná karbanická společnost, není-li pravda?

Bejček: Ano, pane.

Karbuský: Hrajete taky v karty?

Bejček: Ne, zdá se mi to býti příliš malichernou zábavou.

Karbuský: Ovšem, pro člověka vaší duševní kvality je podobné mechanické zaměstnání zbytečným zabíjením času.

Bejček: Máte pravdu. Rád se však dívám. Studuju život.

Karbuský: Výsledky vašeho studia lze pozorovat na vaší epice.

Bejček: Jsem lyrik a nikoli epik, pane.

Karbuský: Snad jsem se špatně vyjádřil. Epikou myslím pouze dějovou životnost vašich veršů. (Pomlčka.) Vaše jméno je mi dobře známo, Antonín se rače jmenovat, nemýlím-li se?

Bejček: Nikoli, pane. Křtili mě Josefem, ale na českém Parnasu jsem znám pod jménem Gaston Romuald Maria Bejček.

Karbuský: Ano, vzpomínám si, máte pravdu. Vaše erotika mě velmi dojala.

Bejček: Děkuju vám, pane. Zloba osudu vyloudila tyto smutné zvuky ze strun mého nitra.

Karbuský: Nešťastná láska je básnickým žánrem, jehož kouzlu nejvíce podléhám. Šťastné lásky užívá každý pes na ulici, ale nešťastná láska je oním kouzlem, které odlišuje básníka od zvířete.

Bejček: Vaše sentence je sice triviální, ale případná.

Karbuský: Na uhlazené formě a hudbě slovní záležitosti dojíste vás, ale ne mně, prosaickému člověku. (*Pomlčka.*) Věřte, častokrát jsem o tom přemýšlel, že dívka nechápe ani, co to znamená stát se ilusí básníkovou. Pravím výslovně ilusí. Neboť žena jako reální bytost nestojí za to, aby se pro ni vynikající muž trápil.

Bejček: Pochybuju, že je tomu tak. Snad byste jinak mluvil, kdybych vám označil královnu svého srdce, kterou jistě dobře znáte.

Karbuský: Odpusťte, vždyť jsem tu teprve první den.

Bejček: Instruuje vás přece u Hytrů? Znáte tedy členy rodiny.

Karbuský: Je to snad slečna Hytrová?

Bejček: Ano, pane.

Karbuský: Neznám jí sice blíže, ale co se tělesné krásy týče, je to dívka obdivuhodná.

Bejček: Nebyl bych se vám svěřil se svým tajemstvím, kdybych nepovažoval vás za člověka charakterního a nepředpokládal u vás mlčenlivost v této delikátní záležitosti. Chci se vás na něco otázat, dovolíte-li.

Karbuský: Prosím.

Bejček: Nemohl byste mi říci, kdo obědval dnes v rodině Hytrových?

Karbuský: Starý pán, můj žák Jaroslav, slečna a nějaký mlynář.

Bejček: Co dělal onen mlynář?

Karbuský: Pískal vojenské signály, mluvil o žitě a telatech a kouřil jako tovární komín.

Bejček: Dělal na vás dojem příslušníka rodiny?

Karbuský: Příbuzný není. To bych se byl dověděl při představování. Ale choval se velmi po domácku. Bezpochyby přítel rodiny a snad snoubenec slečny.

Bejček: Tak daleko to nesmí přijít, aby se stala obětí takového zvířete. Raději zemřeme oba.

Karbuský: Co jste pravil?

Bejček: Nic, pane. (*Vstoupí Borek a Neradil.*)

Karbuský (*jde jim vstříc*): Neradile!

Neradil: Vítám tě u nás. (*Sednou si.*) Já jsem tě již viděl.

Karbuský: Kdepak?

Neradil: Dnes ráno na náměstí, ale nechtěl jsem tě vytrhovat. Jsi pořád stejný. Považte, první den je tu a už si něco zaopatřil pro obveselení srdce. Kde pak jsi se seznámil s Holešovou?

Karbuský: S oním děvčetem myslíš, s kterým jsem dnes dopoledne chodil po náměstí? Vidíš, ani jsem nevěděl, jak se jmenuje. Tedy Holešová? Potloukal jsem se po městě a viděl jsem ji, jak kupuje zeleninu. Řekl jsem jí snad, aby mi taky něco koupila pro moje králíky, nebo nějakou jinou hloupost, ona mi stejně moudře odpověděla, a tak jsem se jí chytl. Víš přece, jak to s ženskými umím. Co je to za děvče?

Borek: Veselá holka.

Neradil: Z toho můžeš něco mít.

Karbuský: Jak to?

Borek: Ale povídá se o ní, že chodila k důstojníkům do bytu.

Karbuský: A je to pravda?

Neradil: Jistě je to pravda. Moje posluhovačka ji přistihla u poručíka Himrajcha na chodbě, a holka jí strkala dva zlaté, aby to na ni neřekla.

Borek: No dobře. Ostatně, co je nám do toho? Její otec je zde denním hostem. Rád se napije a hraje s námi v karty.

Karbuský: Vidíte, jaký mám nos. Vždycky padnu na tu pravou.

Neradil: Takhle si to ale zkazíš s dobrou společností.

Borek: To ho nemusí ani tuze hněvat!

Karbuský: Ale na měšťanské dcerky nutno brátí ohled. Jinak byl by Neradil už dávno svoje lakové botky, cylindr a červenou vestu hodil do starého železa.

Borek: K vůli komu se Neradil strojí, není mi známo. Dobrou noc! Zde jsou holky! Máma jí vyžehlí jednou za rok sukni a to jenom, když jde slečna k muzice. Je to bídný kraj! Od obecního strážníka až ke starostovi jen a jen žebrota.

Karbuský: Nemluv tak všeobecně. Na příklad můj chlebedárce Hytr má přece peníze?

Borek: Hytr má. Ale to je výjimka. Ještě několik bohatých sedláků je zde. Na prstech jedné ruky bys je spočítal. A pak několik židů. Ale od ostatek jsme tu chudí jako kostelní myši. Když se sem dostane jakýkoliv malý úředníček, políčí na něj dvacet matron, aby se jejich dcery nějak zaopatřily a nedostaly se na stará kolena do chudobince. Pozvou ho na svačinu a pak na večeři, dají mu párek s křenem a půl litru piva, a losos je v pasti.

Karbuský: Když je tu tak nebezpečno, jsem tomu na mou věru rád, že ničím nejsem. A dokonce ne úředníkem.

Neradil: Ale byl jsi jím už, pravdaže? Kdo pak mi to říkal? Vašek Hytr.

Karbuský: To už je dávno, a dlouho jsem to nevydržel. Jednoho krásného dne – bylo zrovna prvního, a to je vždy krásný den – dostal jsem služné a více mě neuvíděli.

Neradil: Ale jednou se přece musíš něčeho chopit. Takhle to přece nemůže věčně jít. Práce není nic tak hrozného. Člověk si odsedí své úřední